

Røða ísv. fíggjarlóg 2012

Henda fíggjarlógin viðgerð størri broytingar enn nakrantíð:

1. Skerðar skattainntøkur – 265 - flatskattur
2. Skerðar tilfeingisinntøkur – 88 - ongar
3. Dupultur pensjónsskattur – bæði skatting við útgjald og inngjald – nýggjar 220
4. Slept nýskapan av fiskivinnu – 10-ára rullandi loyvi
5. Hækking av ríkisveiting

...

Fari at taka fatur í eina av hesum kollveltandi broytingum – nevnliga hækkingin av ríkisveitingini. Hetta er ein tann mest óveruliga broytingin. Hevði ikki droymt um at hetta skldi gerast til veruleika.

Undir slagorðunum ”Samband við framtíðina” fór Sambandsflokkurin til løgtingsval við lyftinum um, at gera føroyingar enn meira heftar av donskum veitingum við at hækka blokkina við 200 mió. kr. Slagorðini ”Samband við fortíðina” høvdu helst hóskað betur.

Óveruligt átak frá Sambandsflokkinum, ið varð gjørt fyri at tiltala ávísar sambandsveljarar. Eitt átak, ið ongantíð fór at vinna sær politiska undirtøku. Tí allir flokkar søgdu seg vilja hava ein sjálvberandi búskap, og hvør av flokkunum á Løgtingi vildu taka hetta søguliga stóra afturstigið á sjálvbjargnisleið ?

Tá løgtingsvalið varð lokið, og núverandi lögmaður sat við samráðingarrættinum at skipa samgongu, broyttist støðan. Sambandsflokkurin slepti nú nærum øllum krøvum og kravdi bert at blokkurin varð hækkaður. Tey, ið tóku undir við hesum, skuldu fáa nærum tað tey ynsktu í samgonguskjalið.

Hví ?

Orsøkin er, at sjálvbjargniskósir skal steðgast.

Ríkisveitingin er í dag bert 4,6% av okkara føroyska framleiðsluvirði BTÚ.

Tá blokkupphæddin síðan 2002 hevur verið fóst og búskapur okkara støðugt veksur, vil blokkurin minka sum partur av okkara búskapi og um fá ár gerast minni enn 1% av føroyska búskapinum.

Hetta er ein sannroynd og ein gongd, ið fleiri politikarar vilja steðga.

Einasti máttin at steðga hesum er at hækka blokkina aftur. Hetta er hetta orsøkin til, at øll orka er lögð í hesa ætlan frá Sambandsflokksins síðu.

Óskiljandi samgongumeirluti fyri søguligum afturstigi

Tað serliga hugvekjandi og syrgiliga er, at ikki bert Sambandsflokkurin, men eisini Fólkaplokkurin, Miðflokkurin og Sjálvstýrisflokkurin taka nú undir við, at senda umsókn til donsku stjórnina um at hækka føroysku ríkisveitingina við 33%. Ein hækking á heilar 200 mió. kr.

Hetta hendir enntá samsundis sum danska samfelagið hevur størri hall pr. íbúgva enn føroyska samfelagið

og samstundis sum mett verður, at ráð er til skattalættar í Føroyum á 265 mió. kr. serliga til hægru inntøkurnar, og at nýskipanir í okkara fiskivinnu verða steðgaðar.

Ein óskiljandi og ómetaliga óvirðilig støða fyri føroyingar.

Í fyrsta umfari er lagt upp til hækkin gá 8, 6 mió. kr. – men sambært samgonguskjalinum móttrokna 15% av inntøkuvøkstri. Tí átti 0 kr. Kundi hugsað mær at frætt um væntast skal broytingaruppskot hesum viðvíkjandi seinni – ella hví hetta ikki er við ?

Enn er onki komið fram í mun til hetta.

Løgmaður boðaði eisini frá, at hann framhaldandi fer at arbeiða fyri at fáa donsku stjórnina at játta eina hækking av blokkinum á 200 mió. kr.. - + 33%

Síggi longu nú fyri mær eina langa fundarrøð komandi mánaðarnar, har fremsta leiðslan í Føroyum fer at biðja donsku stjórnina um meira pening. Helst við sama úrsliti hvørja ferð.

Fari tí nú - áðrenn skaðin á okkara trúvirði og sjálvsvirði gerst enn størri – at heita á løgmann um sum skjótast at steðga við hesi royndini áðrenn skaðin gerst størri.

Ikki neyðugt við hækking av ríkisveiting.

Uppskotið frá minnilutanum vísir, at tað ikki er neyðugt við øktar ríkisveiting fyri at røkka sjálvberandi búskapi.

...

Børn og ung við serligum avbjóðingum

Skal eitt einstakt øki takast út broytingunum, ið eru til viðgerðar í dag, so kundu vit tikið børn og ung við serligum avbjóðingum.

Vit nýta í dag um 40 mió. kr. árliga at senda børn og ung av landinum til viðgerðartilboð har.

Kostnaðurin fyri hesi tilboð er 1-1,5 mió. kr. pr. barn pr. ár.

Ikki í øllum – men í fleiri førum kundu minst líka góð – ella betri tilboð – verið bjóðað í Føroyum, um hesi vórðu fyrireikað og skapt í samstarvi við teira partar, ið viðkoma hesum.

Tí er í broytingaruppskotinum játtan sett av til, at fólk burturav kann taka sær av, at kortleggja hvørji tilboð føroysk børn og ung hava tørv á uttanlanda í dag – og at fyrireika at kunna bjóða hesi tilboð í Føroyum, tá tíðarskeiðið fyri verandi tilboð uttanlands er runnið..

Har børniini og tey ungu við fyrimuni kunnu fáa tilboð í Føroyum, vil hetta merkja, at vit:

1. Tryggja at børn og ung eru í Føroyum.
2. Tryggja at teirra familjur hava móguleika fyri at vera verandi í Føroyum.
3. Skapa nýggj arbeiðspláss og virksemi
4. Alt innan somu játtan, sum í dag verður send av landinum.

Vóni tí, at tað í framtíðini fer at bera til at bjóða fleiri og betri tilboð til børn og ung við serligum avbjóðingum í framtíðini.

Vardu bústaðirnir í Norðoyggjum og Eysturoynni til føroyingar við serligum avbjóðingum verða eisini stór framprot, men av onkrari óskiljandi orsök, so eru hesir ikki klárir at fara undir at byggja.

Vóni veruliga at gongd nú kemur á sum skjótast – og at neyðug fígging verður sett av longu nú í 2012.

Skuldarkreppa

Til seinast leggja dent á, at vit mugu hava greiða ætlan fyri, at sleppa úr støðuni við halli á fíggarlógini. Høvdur vit gjørt tað, so er skjótt, at vit fóru at minka skuldina heldur enn at økja hesa.

Men tað tykist ómetaliga trupult at fáa eyga á nøkur politisk mál.

Og verða nøkur mál sett, so tykist trupult hjá politiska myndugleikanum at røkka hesum – hugsjóð bara um allar nýskipanirnar.

Talan er tí í nógv størri mun um eina politiska kreppu í Føroyum – heldur enn búskaparkreppu.

Hetta hendir samstundis sum, at tað sjáldan hevur verið so stórir tørvur á greiðari kós hjá okkara landi og fólki.

Tí vit mugu hava eina greiða ætlan fyri, hvussu vit sleppa burtur úr halli og at røkka einum sjálvberandi búskapi skjótari.

Gera vit tað ikki – so koma lánveitarar uttanlanda og seta okkum krøv. Tað hava vit roynt áður.

Bruttoskuldin hjá landinum var við árslok 2011 vorðin heilar 5,2 mia. kr.

Bara síðan 2008 er skuldin økt við um 2 mia. kr.

Við einum rentustøði á umleið 3,8% verða rentuútreiðslurnar um **200 mió. kr.**

Við fíggarlógaruppskotinum hjá landsstýrinum skuldi skuldin hækka við 461 mió. kr. afturat í 2012. Hetta er ikki ein gongd leið.

Tí ikki bert rentuútreiðslurnar hækka við hesum, vit skulu eisini rinda avdráttir (5 mia. kr. yvir 10 ár er **500 mió. kr.** árliga í avdráttum) , og jú meira til rentur og avdráttir, jú minni verður til vælferðartænastur.

Hervið eitt tanki, ið eg hugsaði at deila við Løgtingið - Tá yvirskot aftur verður:

700 mió. kr. settar av – 200 til rentur og 500 til avdráttir av skuld landins.

So hvørt skuldin verður rindað niður, og henda upphædd til rentur og avdráttur minnar, nýta til lækkingina til at lækka ríkisveitingina, soleiðis at henda stigvíst minnar úr 615 niður í 0 kr. á fíggarlógini.

Løgtingið fær nú móguleika at velja kós

Í lötuni er ómøguligt at síggja, hvørja kós samgongan hevur valt.

Alternativa uppskotið til fíggarlóg frá andstøðuni gevur lögtingsfólkum móguleika at velja eina kós, sum tryggjar:

- at vit røkka einum sjálvberandi búskapi skjótari,
- at hallið minnar úr -461 í -147 mió.kr.,

- nýggjar inntøkur frá tilfeingi okkara,
- ein umskipaðan skattalætta, ið allir føroyingar fáa gagn av, og
- íløgur, ið skapa menning, trivna og virksemlu kring alt landið.

Hartil verður rætt út ein hond til samgonguna um ikki at steðga nýskipanum, men heldur - saman við andstøðuni - fáa framt skilagóðar nýskipanir í okkara samfelagi sum skjótast. Hetta fyri m.a. at tryggja, at vit aftur fáa framgongd og fólkaøkstur í Føroyum.

Samanlagt er hetta avgjørt ein móguleiki, ið Løgtingið átti at roynt fyri aftur at fáa Føroyar framá.